Ч. 279 Пятниця 15 (27) грудня 1895. Рік V.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улица Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої".

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Руска депутация а др. Люеґер.

Як звістно, руска депутация, котру зложили панове Романчук і др. Олесницкий та другі опозиционісти з табору пос. Романчука при помочи таких політиків як Маркови, Мончаловскі і Добряньскі та другі, приїхавши до Відня не мала нічого пильнійшого як лиш на самім вступі поклонити ся проводиреви антисемітів дрови Люеґерови і его найблизшим союзникам. Депутация їздила до Є. Вел. Цісаря жалувати ся на вибори. Коли так, то вже сама звичайна приличність і чемність вимагали того, щоби — коли ходило дійстно о якийсь політичний крок, о крок такий, котрий мав би принести якийсь хосен рускому народови — віддати перший і одинокий поклін тому, котрого о поміч приїхало ся просити і котрий лиш сам есть найвисшим володітелем в державі.

Але стало ся. Проводирі рускої депутациї перті лиш особистими пристрастями позабули не лиш на дійстний інтерес руского народу але навіть і на найзвичайнійші правила приличности і чемности. У них видко демонстрация мала далеко більшу вагу як дійстний успіх з висланя депутациї. Та нехай, кождий розумує по своему, то-ж і проводирі депутациї могли мати свої причини, длячого они як-раз кинулись до ніг дрови Люеґерови та его товаришам віденьским. Але при тім не можемо не звернути увагу на одну цікаву а характеристичну прояву.

Не такі то ще дуже далекі часи, коли пос. Романчук тай другі великі і малі політики з его табору вихвалювали політику Молодочехів на все горло. Скликувано навіть віча, на котрих похвалювано політику Молодочехів і ставлено еї за примір Русинам. Коли-ж так, то трохи дивно виглядає, длячого ті, що ще до недавна ставили собі і другим Молодочехів за взорець, не старали ся той взорець близше пізнати, зійти ся з Молодочехами і бодай з далека поручити ся їх прихильности. Отже чому не зроблено того, чому вибрано як-раз дра Люеґера і его товаришів, щоби їм в першім ряді віддати поклін і поручити ся їх опіці? Чи може пос. Романчук і політики з его табору перестали вірити в розумність молодоческой політики, чи може вже недовіряли щирости Молодочехів? А може они були того переконаня, що політичне поступоване дра Люеґера есть ще розумнійше як Молодочехів, що антисеміти суть для Русинів ще щирійші, як всі Чехи разом і можуть їм далеко більше помочи, як Чехи?

Ні; нам видить ся, що пос. Романчук і прочі політики его крою, ані на хвильку не думали о тім, длячого так роблять, а не инакше і чи з такої роботи буде дійстно якийсь хосен чи ні. Они ані на хвильку не подумали хоч би лиш над найблизшою будучностию. Для них теперішна хвиля мала найбільшу ваґу і поза тою они не виділи більше нічого. Який хосен вийде з їх поступованя для руского народу, їм було проте байдуже, бо їм ходило о то, щоби Відень знав, що приїхала руска депутация, щоби ґазети розписали ся широко о ній, щоби — як було сказано — обізвати ся так голосно, щоби аж у Відни було чути. До того мав причинити ся др. Люеґер — Молодочехи і занадто мудрі, щоби дати ся ужити до пустих криків, котрі би для них немали ніякого хісна.

Ну, та й осягнули, що хотіли. Почув Відень, написали ся трохи ґазети і на тім скінчило ся. А тепер який успіх з того? Такий, що „Діло" має на якийсь час материял кормити своїх читателів відзивами таких ґазет як Arbeiter- Ztg., Deutsch. Volksblt., Kikeriki і др. Але правда, ще й др. Люеґер обіцяв рускій депутациї свою опіку і поміч, а се іменно і найцікавійше і найбільше характеристичне.

Пос. Романчук в своїм письмі до „Варш. Дневника" відпекував ся клерикализму, хоч як зовсім справедливо замітив „Душпастир", не повинен був того робити, хоч би лиш зі взгляду на то, що преці більша часть рускої інтеліґенциї — духовеньство, отже дійстні клерикали. Тимчасом ось яка консеквенция у пос. Романчука: він відпекує ся клерикализму а веде депутацию руску поклонити ся в першім ряді партиї, котра есть клерикальною. Але коби то она була лиш клерикальною! Звістно же преці загально, що партия, котрої проводирем есть др. Люеґер, есть найбільше реакцийною зі всіх теперішних партий парляментарних. Отже руска депутация, в склад котрої входили навіть радикали, іде шукати помочи і опіки у реакционерів. Ну, се хиба вже чисте безголове, можливе хиба у Русинів, де верховодять такі політики як пос. Романчук і ему подібні.

Але придивім же ся тепер, яку поміч дав доси др. Люеґер Русинам, взглядно таборови пос. Романчука, як сповнив він свою опіку. Звістно, що пос. Романчукови і другим аранжерам розходило ся о то, щоби як найбільше підносити кривди при послідних виборах. То мала на ціли й депутация і того она сподівала ся по Люеґері. А чи сповнив др. Люеґер покладані в нім надії аранжерів рускої депутациї? Послухаймо, що говорить молодоческий пос. Айм, котрий колись був дорадником пос.

---

11)

Дещо з техніки.

(Дальше).

V.

Сьвітло електричне, каблукове і жарове. — Фабрикация вугля до сьвітла каблукового і жарових лямп електричних — Сьвітло ґазове. — Ґаз мішаний і ґаз водний. — Ґаз олїйний і осьвітлюванє ваґонів на зелізницях. — Осьвітлюванє улиць і домів.

Другим родом сьвітла електричного есть т. зв. жарове сьвітло електричне. Коли межи оба дроти від приладу до робленя сили електричної вложити тонесенький як нитка вуглик, то він розжарює ся і горить, а при тім дає й сьвітло. А горить длятого, що есть приступ воздуха. Коли-ж нема приступу воздуха, то вуглик не горить, лиш сьвітить. Як же то може щось сьвітити а не горіти? Щоби се з'явише лїпше можна зрозуміти, мусимо тут сказати дещо про саме сьвітло.

Коли рушити пальцем струну на скрипцї, то она задрожить: коли потиснемо на ню з гори в долину і пустимо, то она підскакує з долини в гору, з гори в долину і т. д. а при тім і бренить; рушимо еї з одного боку і пустимо, то она кинесь в другий бік н. пр. на ліво, відтак верне на право, потім знов на ліво і т. д. При тім дрожить кожда частинка струни так само — біґає подібно, як филя на воді, то спадає то підносить ся. Коли струна дрожить, то порушає так само і частинки воздуха а ті дрожать так само як і частинки струни. Одна частинка воздуха передає то дрожанє другій, аж наконець ті дрожачі частинки дістають ся до нашого уха та передають то своє дрожанє нашому нервови слуху, а ми тогди чуємо голос. Многі досьвіди поучили, що так само як дрожить струна, коли видає із себе голос, так дрожить також і кожда частинка якогось предмету, котрий сьвітить, але дрожить незвичайно скоро, так скоро, що ми вже самого дрожаня не видимо, лиш видимо сьвітло. Ба, але що-ж то значить: не видимо дрожаня, лиш видимо сьвітло? Се есть дійстно річ таки добре незрозуміла і не можна було еї инакше пояснити, аж в той спосіб, що люди впали на здогад, що у воздусї мусить бути ще якесь твориво, котре так само дрожить, як той сьвітячий предмет, бо коли-б і воздух став так само дрожати, то мусів би хиба зараз і горіти. Отже есть у воздуси — кажуть таке твориво, зване етером, котре скоро якийсь предмет стане так борзо дрожати, що аж сьвітить, переймає то дрожанє від него і несе до нашого ока, а там порушує нам нерв взору і викликує в нас вражінє сьвітла. Сам воздух не міг би так борзо дрожати. Сьвітло не есть отже нічим иншим лиш дуже скорим дрожанєм частинок якогось предмету, а то дрожанє переносить етер і викликує в нас вражінє сьвітла.

При тім дрожаню треба ще мати на увазї і дорогу, яку робить та частинка сьвітячого предмету, що дрожить. Коли дрожить струна, то досить легко виміряти ту дорогу, яку робить она, коли скочить н. пр. раз в гору раз в долину і видасть з себе голос; кажемо тогди: голос від струни несе ся филями до уха, довгота филї есть така а така. Не так легко виміряти довготу филь, якими несе ся сьвітло, а однакож і то виміряно. Показало ся н. пр., що коли якийсь предмет сьвітить зеленим сьвітлом, то дрожить 566 біліонів (566,,000000,000000) разів на одну секунду, а довгота филї дрожаня есть при тім так маленька, що має ледви 530 міліонову часть одного міліметра. Мусимо тут ще додати, що й теплота якогось тіла не есть нічим иншим як лиш також дрожанєм его частинок. Якийсь предмет може отже так дрожати, що аж видає із себе тепло, а навіть і сьвітло, але ще не конче мусить тогди горіти, бо до того треба ще й воздуха. Противно же, може якийсь предмет горіти, значить ся, сполучати ся з воздухом і видавати навіть значне тепло, а не сьвітити. Верні́м же по сім до самих лямп електричних.

Ще в 1838 р. пробовав Жобард (Jobard) в Брюкселі робити лямпи електричні, в той

Романчука, о д-рі Люеґері і его партиї, а будемо мати на то відповідь.

Пос. Айм доказує насамперед, що Молодочехи відсунули ся від антисемітів длятого, що та партия реакцийна і клерикальна, а дальше перечить він тому — а то він певно ліпше знає як пос. Романчук — щоби антисеміти хотіли робити кабінетови ґр. Бадені'ого дійстно поважну опозицию. „Запримічено то — каже він — вже тогди, коли вела ся дебата над проґрамою нового кабінету. Причини тої резерви, яку наложили собі тогди др. Люеґер і его приятелї, не остались тайними. Було то в часї перед рішенем справи бурмістра. Але та здержаливість виступила у антисемітів знову при дебатї над провізориєю буджетовою, коли то їх охотні до борби борці усунулись від голосованя. Ба, що більше: Др. Люеґер, котрий при диспозицийнім фонді зголосив ся до слова, одержав як найосновнїйші дати о галицких виборах; але він о тих подїях ледви згадав в своїй бесїдї і лишив передані ему дати в шуфлядї. Не приходить нам і на гадку — кінчить пос. Айм — відплачувати ся антисемітам однаковою монетою і ставити питане: Чому то так? Але причини сего звороту суть не лиш нам звістні“.

Ну, та й знав пос. Романчук, кому віддати в опіку руску депутацию! Давнїйше була у него початком і кінцем всеї мудрости полїтика Молодочехів. Тепер вже та полїтика, котра зі становища ческого есть дійстно розумна і консеквентна, не має вже для него нїякого значіня, бо не іде на ослїп і не опирає ся лиш на пустих криках. Для него тепер всею мудростию полїтика Люеґера. А що буде, як і Люеґер заверне на иншу дорогу, як то вже й тепер робить не оглядаючись на таких полїтиків, як пос. Романчук і аранжери рускої депутациї? О кого опре ся тогди руска опозиция? Хиба лиш о тих, що з давен давна стараються ся убити всякий рух народний межи Русинами і тепер вже уміли знаменито використати опозицийну полїтику пос. Романчука в тій самій цїли. Тогди не позістане пос. Романчукови і цїлому его таборови нїчого більше як хиба стати слїпим послужником тих, за котрими поступали доси ще досить нерішучо і помагати їм убивати руску справу народну До того хиба лиш доведе безглуздість тої полїтики, яку ведуть наші опозиционїсти.

Перегляд полїтичний.

Зачувати, що вже незадовго, але здаєсь, що не скорше, аж перед самим зібранем ся Ради державної по фериях, наступить доповнене кабінету, а то іменованем мінїстра для зелїзниць і мінїстра для Галичини.

Найв. рішенем з 20 грудня с. р. іменований Є. Емін. кардинал Сильвестер Сембратович віце-маршалком галицкого Сойму краєвого.

З Константинополя доносять, що там успокоєнє умів ще доси не наступило. Тайні комітети турецкі не перестали доси аґітувати та ширити свої ідеї при помочи брошур і відозв. Мимо того есть надія, що не прийде до нїяких розрухів. З Байрута наспіла вість, що турецке войско прогнало 6.000 Друзів з їх позиций коло місцевостий Мавра, Седжек і Меджель.

Новинки.

Львів дня 26 грудня 1895

— **Громада Москалївка** в повітї косівскім збудувала за проводом свого душпастиря о. Марк. Шанковского гарну і величну церков, що красує ся на долини косівскі. Посьвящене сеї церкви відбуде ся на руский Новий рік в сьвято св. Василия Вел.

— **Переполох на біржах.** Спір між Сполученими Державами Америки а Анґлією викликав на всїх біржах такий переполох і такий спадок цїн паперів, якого давно вже не памятають. Навіть памятну чорну суботу (дня 9 падолиста с.р.) перестигла послїдна субота дня 21 є. м. В Новім Йорку запанував переполох вже в пятницю. Люди позбували ся паперів за всяку цїну; пишуть, що 400.000 штук акций кинено на торг, а не було кому купувати. В суботу повторило ся те саме так в Новім Йорку як і на всїх біржах европейских: в Лондонї, Парижи, Берлинї, Віднї, Будапештї. Досить навести кілька прикладів: акциї банку для країв коронних продавали ся в лїтї щось по 270 зр., дня 9 падолиста зійшли на 226 зр., а дня 21 с. м. на 201 зр.! (пополудни того-жь дня видвигли ся на 218 зр); австр. кредити дня 9 падолиста упали були на 361 зр., а 21 с. м. на 243 зр.; акциї державних зелїзниць стояли дня 9 падолиста на 352 зр., дня 21 с. м. упали на 331 зр. і т. д. Розуміє ся, що наслїдки того краху обявлять ся вповнї аж трохи згодом.

— **Забуреня на університетї в Римі.** Коли дня 21 с. м. в університетї римскім віддавано честь погибшим під Амба Аляджею в Абисинії воякам італїяньским прийшло до великих забурень. Збори були дуже численні. Ледво зачав свою промову декан правничого видїлу, зараз перервали ему студенти социялїсти окликами: „Гет з полїтикою африканьскою! Гет з Кріспім!“ Повстав нечуваний заколот, крик, гомін: одні верещали „Най жиє Італїя! Най жиє італїяньске войско!“, другі гукали: „Най жиє Менелік! Най жиють Абесинцї! З того прийшло до бійки: кількасот стільцїв лїтало по воздусї. Ледво удало ся професорам привернути спокій. На відсїню стоїть памятник в честь студентів погибших в війнах за свободу. На тім памятнику мали опісля приняти вінець лавровий. І знов по оклику „Най жиє Італїя!“ поніс ся гомін і свист социялїстів та повторили ся бійки. Вкінци візвав ректор полїцию та она на силу розігнала товпу. Кількох студентів увязнено; а про тих і не згадувати, що забрали до дому ґузи і т. и. памятки бійки.

Відозва.

Честві Родимцї!

З настанем зимної пори показала ся в наших руских людових школах у Львові потреба більшої помочи для бідних дїтий, особливо в одежи, обуви і т. п. Товариство „Шкільна Поміч“ памятало вже завчасу о сїй потребі і збирало на ту цїль добровільні датки; однак зібрана по фериях квота есть дуже незначна і далеко не вистатчає, щоби можна бодай маленьку частину бідних дїтий і сиріт обгулити найконечнїйшою эдежиною. Дїло стало тим тяжшим, що фреквенция молодежи в руских школах сего року значно збільшила ся.

спосіб, що розжарував при помочи електрики вуглик в скляннїй рурцї, в котрій не було воздуха. Але анї ему, анї опісля в 1844 Шанзі'му (Chanzy) анї Старр'ови (1845) в Сінсінатї не удало ся придумати добрі того рода лямпи, бо й не було ще добрих машин до робленя електрики. Першу добру лямпу електричну для жарового сьвітла зробив Свон (Swan) в Нюкестль. Замість вугля уживав він грубого паперу (картону), а пізнїйше грубої нитки з бавовни, котру насамперед напустив вітриолем, через що она стала мов би шкіраста, сьвітила ся як дріт металевий і ставила токови електричному значний опір, через що знову добре жаріла ся. При тім зробив Свон ще й то спостережене, що не досить, щоби із баньки, в котрій знаходить ся така нитка, витягнути весь воздух, але треба ще усунути і той воздух який держить ся нитки, з котрої при жареню робить ся вуголь. Максім поправив сей спосіб робленя жарових лямп електричних в той спосіб, що баньку, в котрій містила ся жарова нитка, наповняв вугльоводнем (ґазом, що есть мішаниною вугля і водня) і жарив поволи нитку; при тім осїдав вуголь з вугльоводня на нитцї в тім місци, де она найсильнїйше жаріла ся і так надав їй тим більшої тревалости. Наконець звістний американьский електротехнік Едізон придумав до неї ще кілька других не малої ваги приладів. Теперішні жарові лямпи електричні так виглядають: Зверха есть склянна банька, що виглядає як велика грушка, котрої тонший конець, шийка, есть вправлений в металеву оправу з ґвінтами так, щоби еї можна прикрутити де потреба. В серединї тої грушки есть до двох дротиків причіплена обома кінцями груба як дріт нитка, котру тепер виробляють з селюльози (чистого волокна з дерева); она есть зігнута або лиш в каблук, або щоби була довша і давала більше сьвітла, есть ще по серединї раз скручена. Коли робить ся така лямпа, то скляную грушку наповняють насамперед вугльоводнем, пускають поволи до нитки електрику і жарять еї та переміняють на вуголь а відтак відповідним приладом витягають з баньки весь ґаз і зараз еї залютовують, щоби до баньки не дістала ся анї найменша частинка воздуха, бо в противнім случаю згоріла би вуглева нитка.

Звичайно виробляють такі лямпи жарові, котрі дають тілько сьвітла, що 16 сьвічок і потребують до того около 50 ватів електрики. Лямпа така сьвітить 800 до 1000 годин, значить ся місяць або півтора місяця, але під конець дає вже слабше сьвітло, а наконець зовсїм гасне і на еї місце треба приправити нову. Одна така лямпа платить ся нинї по 2 зр. до 2 зр. 50 кр. Лямп тих уживають н. пр. до осьвітлюваня ваґонів електричних, в котрих спроваджують до них силу електричну окремим дротом по ваґонї, до осьвітлюваня фабрик в серединї і т. д. Для більшої безпечности накладають на таку лямпу електричну ще другу більшу баню склянну.

Не від річи буде звернути тут увагу і на то, що як всюди нинї де не поступити ся, можна стрітити ся з обманьством, так оно пішло тепер на великі розміри і при сих лямпах електричних, тим більше, що дуже мало хто на тих лямпах розуміє ся. Фабриканти тих лямп продають дуже часто замість таких, що дають силу 16 сьвічок, такі, котрих сьвітло рівнає ся сьвітлу 8 сьвічок.

Ще не минуло тому й сто лїт, коли подібно як нинї сьвітло електричне заповідав ґаз з вугля камінного великі зміни в способах осьвітлюваня. Ще в 17-тім столїтю спостережено, що в тих місцях, де суть поклади вугля камінного, добуває ся із землї ґаз, котрий запалює ся і горить, а есть звістка, що в 1667 р., що на угольних полях в Лянкашайр в Анґлїї займив ся був той ґаз і горів. Але люди не уміли ще тогди уживати того ґазу. А в 1739 р. перший др. Кляйтон, декан з Кайльдерс в Анґлїї ловив той ґаз в міхур і випускав его маленькою руркою та запалював і так носив з собою готову завсїгди поломінь. В 1792 р. взяв ся був анґлїйский інжинїр Вілем Мердок (Murdoch) виробляти штучно той ґаз. Він намовив фірму „Ват і Бультон“, у котрої служив, що та дала 4000 фунтів штерлїнґів на роблене того ґазу фабричного і вже в 1802 р. був цїлий фронт фабрики тої фірми осьвітлений ґазом в честь заключеного в Амієн мира межи Франциєю а Анґлією. Від того часу ґаз з вугля камінного став уживати ся до осьвітлюваня фабрик. В 1805 р. горіло вже в прядільни фірми „Філїпс і Лі“ 1000 ґазових поломіний.

Від того часу став ужиток ґазу ширити ся чим раз більше. Перші ґазові лїхтарні станули в Льондонї в 1814 р. Осьвітлюване Парижа ґазом почало ся в 1820 р., Відня в 1842, а Праги в 1847. Найбільший ужиток ґазу припадає на час від 1850 до 1880 р. Найбільша фабрика ґазу есть в Льондонї, котра виробляє около 500 мілїонів кубічних метрів ґазу і потребує до того більше як півтора мілїона тон вугля камінного. Мало що більшу скількість ґазу як Льондон, виробляє 577 міст в Німеччинї, бо 510 мілїонів кубічних метрів.

Нафта не зробила ґазови великої конкуренциї, але в електрицї стрітив ґаз найнебезпечнїйшого противника, з котрим мусить вже числити ся. В міру того як почала ся уживати сила електрична до осьвітлюваня, стали фабриканти придумувати і способи, якими надати би й ґазови більшої вартости і більшого

Нам не остає нічого, ак звернутись до милосердних руских сердець і просити о поміч. Особливо осьміляємо ся просити наші рускі Родини, щоб ласкаво присилали для наших шкіл непотрібну одіж з своїх дітий (хлопців і дівчат). В многих домах лишають ся нераз діточі одіня, що — хотяй трохи переношені — могли би ще бідним якийсь час послужати; річи ті йдуть часто марно, а могли би не одній сироті віддати цінну прислугу. Просимо отже дуже наші рускі Родини, щоби присилали нам таку одіж. Всякий найменший дар приймемо з вдячностию. Просимо о скору поміч, бо студінь долягає що раз більше бідній дітворі.

Наші рускі людові школи, ведені примірно, найшли загальну симпатию у руской Публики. Ми й надіємо ся, що наші Родиці не відкажуть сим інституциям своеї щирої помочи.

Одіж для хлопців просимо присилати до школи ім. Маркіяна Шашкевича (при ул. Скарбківскій ч. 26) на руки учителя п. Гамоти, а одіж для дівчат до руской женьской школи вправ (пляц Стрілецкий ч. 6) на руки занятих там учительок пп. Георгєрової, Литиньскої, Новицкої і Паньківскої.

Від виділу товариства „Шкільна Поміч".

Телеґрами.

Рим 26 грудня. Аґенция Стефані'ого доносить, що амбасадори держав европейских обіцяли Порті посередничити в справі з Вірменами в Цейтуні. Мають бути вислані туди консулі з Цейтуна.

Берлин 26 грудня. Тутешна амбасада турецка одержала інформацию, після котрої вість о арештованю наслідника престола Мурада Решіда і Юсуфа Іведина за заговір против султана есть зовсім безосновна.

— **Книгарня наукового тов. Ім. Шевченка** у Львові, улиця Академічна ч. 8. продає слідуючі книжки: Вас. Чайченко. Під хмарним небом, поезиї часть І, 1 зр., Книга казок, поезиї часть II, 60 кр., Твори прозаічні ч. І. 80 кр., ч. II. кр., ч. III. 80 кр. — Записки Товариства імени Шевченка ч. І, II, III, IV. по 1 зр.— Тарас Шевченко. „Кобзар" 2 томи 4·50 зр., з пересилкою 5 зр. — Павло Граб. Збірник поезий ч. І. 20 кр., З чужого поля. Переклади 20 кр. — Іван Сурик. Твори, з московского 10 кр. — Олекс. Колесса. Шевченко і Міцкевич 1 зр. — Ґерінґ - Герасимович. Що то є ґосподарність 30 кр. — Шевченко з бандурою над Дніпром 25 кр. — Осип Маковей: Поезиї ч. І. 20 кр. — Михайло Старицкий. В темнаві драма 20 кр. — Юлій Верне. Подорож довкола землі 50 кр. — Молитвенник народний (фонетичний) 15 кр. — Марко Кропивницкий. Тита арівнадрама 20 кр. — Василь Шурат. Замітки до Чернця Шевченка 10 кр., Чернера республика на Афоні 10 кр., Пісня про Роляндa 50 кр. — Школиченко, Між народ, повість 20 кр. — Митро Олелькович. Писаня україньскі 10 кр. — Василь Кулик, Писання 10 кр

Розбишаки на ріці Місісіпі. Повіст з житя американьских поліщуків в переклалі К. Вербенка, вийшла осібною книжкою (609 стор. друку) і продає ся по ціні 80 кр. в книгарни Ставропигійскій, тов. ім. Шевченка і у накладця К. Паньковского.

Правда, вістник політики, науки і письменства виходити ме з новим роком 1896 раз в тиждень кождої пятниці в обємі одного аркуша. Ціна в Австриї річно: 4 р., піврічно 2 р., чвертьрічно 1 р. за границею (задля значних коштів пересилки) річно 8 рубл., піврічно 4 рубл.

Щоби управильнити наклад, просимо о скорі замовленя, а передплату просимо надсилати перед новим роком, вглядно перед почином нового чвертьрочя. При сій нагоді просимо о присилку залеглих належитостий, які виписані на адресі.

Осьмий рік стоїть наш вістник на стороже україньско-руской національної ідеї і культурного розвитку україньско-руского народу і після спроможности, серед трудних і невідрадних обставин заступає інтереси України-Руси, а жива участь в обороні сих інтересів, яку проявляли наші письменники нашого вістника з усіх сторін України-Руси, засьвідчає потребу істнованя нашого вістника.

Відповідно потребам і домаганям які проявляли ся з ріжних сторін України-Руси, перемінили ми сторік наш місячник на двотижневник, щоб сим способом дати спроможність нашим письменникам як і читачам до частійшої обміни гадок. Політична блуканина і затемнюванє ясного ідеалу народного україньско-руского, до чого всякі люди і сьвідомо і несьвідомо прикладають свої руки, вкладає на нас тим більший обовязок, пильнувати сеї справи і тому ми рішили ся вістник наш зробити письмом тиждневим без підвисшеня передплати, хоч наклад видавництва тим збільшить ся. Робимо се в тій певній надії, що земляки наші з усіх сторін України-Руси щиро підопруть наші змаганя не тільки матеріяльними засобами, але й письменною підмогою. Просимо особливо надсилати нам вісти про жите-буте нашого народу і всякі прояви, змагання та перепони на сім полі з усіх сторін України-Руси, щоб вістник наш був повною літописю змагань і розвитку національно-політичного і культурного всего україньско-руского народу. — *Ред. Правди.*

значіня. Сіменс придумав таку лямпу, в котрій ґаз маленькими дірочками виходить в долину і запалює ся, огріває воздух, мішає ся з ним і відтак завертає назад в гору. Суть то так звані реґенеративні лямпи, котрі дають два рази так ясне сьвітло як звичайна поломінь ґазу, але й два рази так богато тепла. Лямпи ті можна часто видіти тепер перед виставами склеповими; щоби поломінь в них горіла спокійно і завертала правильно в гору, мають они зпід споду круглу склянну баню. Поломінь, вглядно доплив ґазу в такій лямпі можна дуже легко реґулювати за помочню ланцушка, котрим можна більше або менше обернути кручку в рурці, котрою ґаз пливе до лямпи.

Але чим більше силу електричну стали уживати в промислї не лиш до осьвітлюваня, але й до роботи, тим більше показувала ся потреба надати й ґазови, коли вже не таке саме, то бодай подібне значінє. Ґаз стали отже уживати не лиш до порушуваня машин (т. зв. ґазові мотори), але також і до огріваня, а при тім винайдено ще два роди ґазів, котрі мають для промислу велике значінє. Щоби зрозуміти фабрикацию тих ґазів і їх значінє, мусимо бодай коротенько розповісти, як фабрикує ся ґаз до осьвітлюваня.

Єсть велика піч, в котрій вмуровані н.пр. в трох рядах понад собою по три великі рури зелізні або т. зв. реторти. В кожду таку реторту входить по 100 до 150 кільоґрамів вугля камінного. Вугле то пражить ся в ретортах і з него виходять всїлякі ґази. Насамперед виходить рудавий дим, мішанина ґазу, водної пари і пари з теру (мази); при дальшім праженю виходить ґаз, званий вугльоводнем, водень і кисень. В рурах лишає ся випражений вуголь або т. зв. кокс, котрий відтак виймає ся і гасить ся водою. Тим коксом палять відтак в печах і его на то продають. Крім того осїдає на рурах т. зв. ґрафіт ґазовий, котрий відлупує ся і, як вже знаємо, уживає ся до фабрикациї вугликів до ламп електричних З реторт виходять ґази окремими рурами і відтак остуджують ся. При тім осїдає з пари т. зв. вода ґазова і тер, а остуджений ґаз переходить, до иншого приладу, котрий відбирає з него до послїдка тер. Дальше перемиває ся ґаз водою і наконець чистить ся ще на сухо вапном або зелізною рудою, а так очищений ґаз переходить відтак до величезного збірника, з котрого пускають его рурами по містї до ліхтарень.

В подібний спосіб виробляє ся також і т. зв. мішаний або сильний ґаз, званий також ґазом Давзона, котрий его придумав. Коли вугле розжарить ся в реторті (рурі) із кованого зелїза, вдмухують до него відповідною машиною воздух і водну пару. З того робить ся мішанина ґазу, котрий, коли горить, дає дуже велику теплоту бо аж 2000 степенїв. Ґазу того уживають до порушуваня машин, а що він розмірно дає машині більшої сили як пара, то названо его також сильним ґазом. Длятого, що він дає дуже велику теплоту, уживають его також до паленя під паровими кітлами; при тім єсть ще й та догода, що він не робить ніякого диму. Коли домішати до того ґазу бензолю, то він горить яснїйше, як звичайний ґаз. Додати тут мусимо, що бензоль робить ся із мази (смоли) вугля камінного; єсть то плин, котрий не розпускає ся у воді, а розпускає в собі дуже легко сїрку, живицю і кавчук, а коли горить, то дає ясну поломінь, але дуже коптить.

(Дальше буде).

Рух поїздів зелїзничих

важний від 1 мая 1895, після середно-европ год

Відходять до

	Поспішні			Особові			
Кракова	8·40	2·50	11·	4·55	10·25	6·45	—
Підволочиск	—	1·56	5·46	—	9·50	10·20	—
Підвол. з Підзам.	—	2·10	5·	—	10·14	10·44	—
Черновець	6·15	—	—	10·30	2·40	—	—
Черновець що понеділка	—	—	—	10·35	—	—	—
Стрия	—	—	—	5·25	9·33	—	7·38
Сколього і Стрия	—	—	—	—	—	3·00	—
Белзця				9·15	7·10		

Приходять з

Кракова	1·22	5·10	8·40	7·00	9·06	9·00	—
Підволочиск	2·25	10·00	—	8·25	5·00	—	—
Підвол. з Підзам.	2·13	9·44	—	8·12	4·33	—	—
Черновець	9·50	—	—	1·32	7·37	—	—
Черновець що понеділка	—	—	—	6·17	—	—	—
Стрия	—	—	—	12·05	8·10	1·42	—
Сколього і Стрия	—	—	—	9·16	—	—	—
Белзця				8·00	4·40		

Числа підчеркнені. означають пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. рано.

Час подаємо після годинника середно-европейского; він різнить ся о 36 мінут від львівского: коли на зелїзници 12 год., на то львівскім годиннику 12 год. і 36 мін.

Надіслане.

За редакцию відповідає: Адам Кржеховский.

ІНСЕРАТИ.

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.